

משא תקופה נוקב ממרן ראש הישיבה הגר"ש דויטש שליט"א

בהספד השנתי המרכזי לזכר רבינו הגדול הגרא"מ שך זיע"א

שהיה נושא מידי שנה רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ש אויערבאך זצוק"ל

בית המדרש 'צעירים' בני ברק, מוצש'ק פר' לך לך תשע"ט

את הדרך, ולימדו אותנו איך להתנהל בכזה מצב, שמצד אחד צריך להיות בארץ ישראל, ומצד שני יש כאן שלטון שרוצה רק להעביר אותנו על דת, והם נתנו לנו את הדרך איך ללכת ולא להכנע לשום דבר.

אז היה כידוע המזרחי שהיו שולטים בכל מקום וברבנות, והם קידשו מלחמה נגד המזרחי בצורה התקיפה ביותר, ונספר סיפור קטן שלא ידוע, שבהקמת המדינה, הרב מבריסק שלח לחזו"א שהוא חושב שמן הראוי ששניהם יציאו כרוז שאם הם יקימו רבנות, שיידעו שרבנות שקמה על ידי מדינה חילונית אין לה סמכות לשום דבר, והחזו"א בשעת מעשה אמר שהמדינה היא גזירה ועבירה דבטלא, כעבור שנה, קיבל ר' יושע בער זצ"ל מכתב, מאחד ממשפחת החזו"א, שהחזו"א חושב שעכשיו בכל זאת הגיע הזמן לצאת עם הקריאה הזו, והוא חשב שאותו קרוב לחזו"א כתב זאת על דעת עצמו, ואמר לו הרב מבריסק, אני אומר לך שהחזו"א שלח את זה בעצמו, והגיע אז מרן הרב שך בשליחות החזו"א לומר שהחזו"א מחכה לתשובה מהרב מבריסק, אמר הרב מבריסק הואיל ועכשיו הם כבר הקימו את הרבנות, איך זה יהיה, חלק יאמרו ככה וחלק ככה, ולא יהיה להתנגדות הזו כל כך כוח כמו אם היו עושים זאת לפני כן, עכ"פ זה היה הכיוון שלהם, מיד בהתחלה להכריז לא רק על המדינה, אלא אפילו על כל דבר שבא מכוח המדינה, להכריז שאין לזה שום תוקף.

זה הכיוון שהם נתנו לנו מיד בהתחלה, אנחנו צריכים ללכת בדבר שלנו וללחום נגד כל מי שעושה אימינה או אשמאילה, והמלחמה היתה קשה מאוד, אבל זו הדרך שהם נתנו לנו ובזכות זה אנחנו זוכים היום לאלפי אלפי בני תורה ולומדי תורה, ובית יעקב שבנוי כולו אך ורק על התורה ואהבת תורה, וזה כל מגמתם ויודעים 'כי הם חיינו', אבל הכל מכוחם.

ומי שהמשיך את זה אחר כך כולנו יודעים, בלי לדבר על אחרים, אני לא בא לשלול אחרים, אבל מרן הרב שך הוא היה שומר החותם, בתחילת הקמת התנועה היה אסיפה בכולל פוניבז' ומרן הרב שך הגיע וביקש שאני ידבר, אמרתי לו שיאמר לי מה לדבר, ואמר לי אתה כבר יודע מה לומר, זה היה בנוכחותו, ואמרתי עליו שהוא שומר החותם מי ששומר אותנו עשרות שנים שלא יכנס ולא יתערב שום ענין של הישיבות המעורבות, סיפרתי אז שידוע לי, אז אמרתי שזה לפני שלושים שנה, עכשיו זה כבר לפני שישים שנה, שאפילו היתה פה תכנית בבני ברק, שהיה הו"א אמינא לעירייה לעשות כאן איזושהי ישיבה תיכונית וסיפרנו על זה לרב שך, והוא מיד קם, והלך לאחד מידידיו החשובים והגדולים, וחזר ואמר חבל שדיברתי איתו, הוא אוהב שלא יהיה ברירה ויהיו חייבים לעשות את זה, ואז הוא נרתם, כולם יודעים שזה היה אחד הדברים העיקריים אצלו, אך ורק ישיבות ומבלי שום תערובת, וכל מי שניסה להקים איזושהי ישיבה עם איזושהי תערובת, ובלי שאנקוב בשם, כולם כבר יודעים, מיד יצא במכתב חריף שאסור להקים בשום פנים ואופן מקום שנקרא ישיבה, עם תערובת של דברים אחרים, וכך הלאה שמר על הכל מכל משמר, ואחרי כמה שנים שוב כתב מכתב בענין הזה, והדברים האלו אמרתי בפני מרן זיע"א והוא לא קם ואמר שזה לא נכון....

ברשות הקהל הקדוש שמתאסף כאן במטרה אחת ויחידה, לשמוע, אני יודע באיזה מקום גבוה אני עומד שאני לא ראוי לכך, במקום הזה היה מרן ראש הישיבה זיע"א מספיד כל שנה, מי כמוהו ידע להספיד ולדבר על מרן הרב שך זצוק"ל ולהסביר את הגדלות שלו ואת הדרך שלו, ובאמת קטונתי, לאדם מערכי לב, ומה' מענה לשון, למערכי לב יש הרבה מה לומר, אבל אנחנו מבקשים מהקב"ה שיתן לנו מענה לשון שנוכל לומר את הדברים שהם בגדר יוצאים מן הלב, שיהיו נכנסים אל הלב.

נוהגים לומר משהו מפרשת השבוע, כתוב שאברהם אבינו אמר ללוט כשהוא רצה להפרד ממנו, אם השמאל ואימינה ואם הימין ואשמאילה, אחר כך לוט הלך וראה את הארץ שכולה משקה, ואמר רש"י שכל זמן שאותו רשע היה איתו לא שרתה עליו שכונה, ראשית כל, מה הפירוש אם השמאל ואימינה ואם הימין ואשמאילה, ואמר הרב הירש, אברהם אבינו אמר, אני הולך בדרך הישרה, אין לי ימין ולא שמאל, אני הולך בדרך הישרה אני יודע שזו הדרך האמיתית, וממילא אם אתה תלך לימין אני אהיה שמאל, ואם תלך לשמאל אני יהיה הימין, אבל אני תמיד ילך בדרך הישרה.

והנה אברהם אבינו מסר את נפשו בשביל לוט וכתוב הרבה דברים טובים על לוט, ואין ככה מיד כשעזב את אברהם נקרא רשע, אפשר שהפירוש הוא שברגע שלוט נפרד למקום שהוא בחר, כיכר הירדן כי כולה משקה, ברגע שניהה שהעולם הזה תופס כל כך הרבה מקום אצלו, הוא רק עוזב את אברהם אבינו הוא כבר מחפש מקום שכולה משקה, זה כבר ההיפך מאברהם, אברהם חשב רק על כבוד שמים, הרמב"ם (מורה נבוכים ח"ג פנ"א) אומר שהאבות הקדושים בכל מעשיהם ובכל מה שכתוב עליהם רצו רק שיהיה אומה שהיא יודעת את ה' ממילא כל הדברים שאנחנו לומדים שהם עשו, זה הכל במטרה להקים אומה שהיא יודעת את ה', זה היה אברהם אבינו, וברגע שלוט החשיב את העולם הזה בפני עצמו, אדם כזה לא ראוי שיהיה השראת השכינה במקום שיש כזה אדם.

ההתכנסות היום היא לא בגדר הספד, זה כבר לא זמן של הספד לאחר שבע עשרה שנה, אבל זה זמן של התעוררות, להתעורר, לאור מה שמרן הרב שך עשה כל ימי חייו, ומה היה אצלו הדברים שעליהם הוא ממש כפשוטו מסר את הנפש, יש הרבה, אני לא רוצה למעט מאחרים, אבל יש הרבה גדולים, אבל יש כאלו שגם שנים אחר כך כל הזמן המחשבה היא מה הם היו ואומרים, כולם יודעים על החזו"א זצ"ל שגם היה עכשיו היארציטט שלו.

בכל דבר שאנחנו חושבים, בודאי שחושבים גם מה היה החזו"א אומר, ומה היה אומר הרב מבריסק והסטיפלער, הם אלו שהנחו את הדרך הסבוכה שהיתה כאן בשעת הקמת המדינה, ואז באמת הרבה לא ידעו איך לקבל את זה ואיך להתנייח לזה, והם עמדו ואמרו תדעו לכם שכל המדינה הזאת שקמה עכשיו רוצה לעקור את התורה, וכפי שהיה אומר הרב מבריסק, מה שראה אבי ר' חיים לפני שישים שנה, אני רואה עכשיו בעינים, כל המדינה וכל הטצדקי שלהם, זה אך ורק לעקור את הדת ולעשות ח"ו את עם ישראל לאומה בלא דת, וזה כל המטרה שלהם, הם ראו את זה בחוש, כל המעשים היו בתחילת המדינה, העברה על דת בכוח ממש ובכל הדברים, הם נתנו לנו

זה באמת היה כל השנים, הוא הרגיש על עצמו שהאחריות של כל הדור מוטלת עליו והוא חייב להלחם בכל הדברים שסותרים את ההשקפה שלנו, והוא נלחם, כולנו יודעים באיזה מלחמות שהוא עמד, בתחילת הדרך לא היה כל כך קל, והרבה זלזלו, עד כדי כך זכורני כשמרן יצא נגד הש"ס של שטיינזלץ, ישבתי באיזה אסיפת רבנים ואמר לי אחד מה הוא יוצא נגד הש"ס של שטיינזלץ, אמר לו הרב השני שישב שם, **הרי הוא מחפש כל הזמן מה לתקוף**, ועכשיו אין לו משהו אחר, אז הוא תוקף את זה.... **אני לא יזכיר כמובן את שמותיהם, אבל אני יכול לומר לכם שהם נמצאים היום עם ה'דת'יים**, היה מערכה קשה מאוד עם הרבה זלזול אני ישבתי שם, והוא ישב בעוז ובמלחמה ולא ויתר על שום דבר.

כמה שאנחנו יודעים על מרן הרב שך זיע"א, אם נדבר לא נגמור, בטבעו היה רך לב, כולו רחמים וחסד, ומסירות נפש שאין כדוגמתה, ולפעמים היינו חושבים שיש כאן איזושהי סתירה, פתאום נעשה גבור כארי, זקנה ביום דין ובחרות ביום קרב, זהו המסורת שהיה לנו שכולם יודעים על מרן רבינו חיים סולוביצ'יק זיע"א, שהיה כל כולו חסד בלי גבול, ומצד שני התקיפות והעמידה על העקרונות גם כן, עד אין סוף, יש מנהיג ויש קברניט, ספינה עולה ויורדת, אפילו מכשירי ההכוונה הכי טובים לא יכולים לדעת איך לנווט ספינה, בשביל זה יש קברניט, שהוא אומר עכשיו צריך ללכת לפה ועכשיו לפה וכו', עכשיו נמצאים בסכנה, זה קברניט שידוע להוליך כל דבר לפי הענין והצורך.

וכפי שאמרתי המלחמה היתה קשה, היה זמן אחד שבאמת היה חשש שיתקיפו אותנו בצורה, שתסלחו לי שאני מזכיר את זה, אבל אפילו שלחו לו חבל תליה לבית, שהוא ביקש בסוף ימיו שישמו את החבל הזה איתו בקבר, ושאל אותו אז ר' שלמה לורין, הראש הישיבה, עד כדי כך? אז הוא אמר לו תאמין שגם אם אני אדע שישרפו את הבית כשאני בתוכו וישרפו אותי בו, אף על פי כן לא הייתי נמנע, הרבה פעמים הוא התבטא, אחרי מאה ועשרים, **אני חושש שלא יהיה מנץ בהלויה שלי, כי אנשים לא מבינים אותי, אבל כשאני אשכב עם הנרות מסביב, אז תבינו ממה מנעתי אתכם**, כך הוא אמר, הוא הרגיש את עצמו כמי שעומד בפני סכר שעומד להתפרץ והוא צריך לעצור את זה, וכולם ידעו בכל דבר של קדושה שפונים אליו, משהו פעם הוציא איזה ספר שהיה נראה... שאין דעת חכמים נוחה הימנו, בא אלי ידיד שלמד בסלבודקא, ואמר לי דיברתי עם ראשי הישיבה שלי, ואמרו לי יש אדם אחד בעולם שיכול להיות שיהיה אכפת לו, ואם יהיה אכפת לו הוא כבר יעשה מה שצריך, אז אמרו לו שיבוא אלי כדי שאדבר עם מרן זיע"א, כלו' ידעו תמיד שאם יש משהו שסותר את המסורת שלנו, יש רק אדם אחד בעולם שהוא יעמוד להלחם.

עוד מילה אחת אני רוצה לומר, **כמה שהוא דאג מה יהיה אחר כך**, היה פעם מעשה מבהיל, יצא מנו מכתב באיזה ענין ציבורי, ובאנו אליו ואמרנו שאנחנו יודעים שאחרי מכתב כזה יהיה התקפה נוראה, ולמה הוא עושה את זה לבד, ועוד ועוד, והסכים לקבל את המכתב בחזרה, אבל אמר לנו שמבקש שאחרי פטירתו, שנפרסם את זה, כמובן שאחרי ששמענו מילים כאלו כבר התחרטנו שאמרנו דברים כאלו, אבל רואים כמה הוא חשב על העתיד, מה שיהיה אחר כך.

וכולנו יודעים עד כמה שהוא החדיר באלו שהוא ידע שימשיכו את הדרך שלו ויעמדו בעוז, וגם בענין הזה של העמידה בתוקף, גם כן יכלה הזמן והמעשים לא יכלו, תמיד כל מעשה מביא לאיזושהי פגיעה במישהו, שהרי כולם זה מלחמות נגד אנשים, והרי לא נזכיר את שמם.... אבל זה תמיד היה המצב, והצד השווה היה, כל דבר שהיה נראה לו פגיעה בקדושת התורה או האמונה או ההשקפה שקיבל מהגרא"ז והבריסקר'ב והחזו"א, הרבה פעמים ביקשו ממנו לעשות דברים שהיו נראים שלא לפי כבודו, ואמר, אני כל דבר חושב מה החזו"א והרב מבריסק והגרא"ז היו אומרים לעשות, במקרה הזה החזו"א היה אומר לי שזה לא מתאים, וגם הרב מבריסק ה' אומר כך, אבל הגרא"ז היה אומר לי כן לעשות, אז הפעם החלטתי שאני הולך בדרך שלו, פעם משהו יצא נגדו באיזה מאמר למה הוא מזלזל כל כך בארץ ישראל ועוד, ושאלתי אותו מה התשובה, אמר לי 'אני לא צריך תשובות', אם החפץ

חיים לא עשה, אני לא צריך לעשות יותר ממנו', זאת התשובה שאני אוזן, ואפילו מבלי להכנס לפרטים, תמיד היה 'מה החפץ חיים ור' חיים עוזר ור' חיים היו אומרים'.

וכולם יודעים שבסופו של דבר הוא זכה להיות ממש רבן של כל בני הגולה, וכידוע שכמה מגדולי הדור אמרו שמזמן ר' חיים עוזר לא היה אדם שדעתו ושלטתו מכריעים בכל מקום ומקום, וזוכים לזה כשהולכים עם האמת, ולפעמים בהתחלה הדרך היא קשה מאוד, אנשים לא מבינים ולפעמים לא רוצים להבין, כפי שאמרתי יש הרבה דברים... אגיד דבר קטן, ממש בשנה שעברה, בבית כנסת (של חרדים...) בירושלים, משהו החליט שלא צריך להגיד את כל הקינות, זה קשה וכו', אז הוא בחר עשר קינות, איזה קינות הוא בחר, אחד על הטבח בהר נוף, שלוש על השואה, וכן ובת של ר' ישמעאל כי אז בוכים, ובסוף גם משהו על בית המקדש, דבר כזה מרן הרב שך כבר צפה מראש וניסה למנוע כידוע, **זה מה שקורה שעושים דברים שלא כפי המסורת**, לאן דברים יכולים להתגלגל, ביקשנו ממנו פעם שיתן הסכמה על הטור החדש שזה דבר באמת נפלא ביותר, אין מי שחולק על זה, ואמר, אני ידוע שעשו שם איזושהי שינוי קטן, שהכניסו את הסעיפים של השו"ע בתוך הטור, אני רוצה ללמוד בטור בלי שינויים, בטור שכל גדולי ישראל תמיד למדו, אני לא נכנס לשאלה אם זה טוב או לא, אבל כיון שהם שינו אני לא יכול לתת הסכמה.

ושוב לא תמיד אפשר לפרט, אבל כשהתחילו את המשנ"ב עם הוספות והגהות, **הוא דיבר ממש בחומרה**, איך מעיזים לגעת בספר שהתקבל בכל כלל ישראל, זה לא הדרך, וביקש שנדבר עם המולי"ם, אמרנו לו שאם לא נוכל לומר בשמו אז לא ייצא מזה כלום.... ובסופו של דבר מה קורה היום, כל אחד מוציא משנ"ב עם הפסקים שהוא בוחר, וכמעט אי אפשר לדעת מה הפסקים שהמשנ"ב עצמו כתב.

זה היה הראיה הרחוקה מה ייצא מכזה דבר, לאיפה זה יכול להוביל, וכך בהרבה דברים שהצד השווה שבהם הוא השמירה על המסורת, ושאפילו אנשים גדולים שבשעת מעשה לא הבינו אותו, אבל אחרי כמה שנים ראו שהוא צודק, זכורני, כשהקימו את העיתון, אחת הטענות היתה מה גדולי הדור מתעסקים עם הקמת עיתון, ובאו עם זה לרב אלישיב, ואמר להם, אולי עכשיו אני לא מבין אבל אני מבטיח לכם שעוד חמש שנים אני כבר אבין.... לא תמיד מבינים מיד, אבל כשראו את התוצאות של מה שהוא הזהיר עליהם, כבר הבינו למפרע, ולפעמים כבר היה מאוחר מידי.

ועל זה אנחנו מתכנסים מפעם לפעם, ודאי שאפשר לדבר בלי סוף על השקיעות בתורה ועל ה'כי הם חיינו' שלו, ועל הצדקות, ודאי שבכל דבר ודבר אפשר להאריך הרבה מאוד עליו, אבל לפעמים יש צורך להדגיש ולדבר על דברים מסויימים שאולי לאט לאט עמדו על זה, וזה נוגע לעכשיו, **כולנו יודעים, שהממשל היה מרן ראש הישיבה זצוק"ל שהיה עומד ומספיד פה כל שנה מי כמוהו ידע את המשך הדרך שלו ושל הרב אלישיב, והמשיך במסירות נפש בלי שום התחשבות מה יהיה מסביב, בלי התחשבות אפילו אם ישרפו את הבית, ואני לא יודע אם שרפו את הבית אבל את הגוף ודאי שרפו....** אבל עמד בתוקף והנחה אותנו בדרך הנכונה, ובכל דרך נכונה ודאי שיש הרבה מפריעים, יש הרבה אנשים שלא מבינים ויש שלא רוצים להבין.

ולכן באמת צריכים להתחזק וכמו שהיה רה"י אומר לי בינה אני גבורה, כשאדם מבין באמת לעומק ולא בשטחיות איך בכל הדברים, אפילו מכל שינוי קטן איך יכול לצאת חורבן, ואני לא מדבר כבר על השינויים הגדולים, החפץ חיים אמר שההשכלה התחילה בכך שלא אמרו יקום פורקן, אבל זה נגמר בפריקת עול מלכות שמים, **כל דבר אי אפשר לדעת איך זה מגיע, אבל הגדולים רואים, ויודעים את התוצאות של כל דבר**, ואנחנו מקוים שנוזכה להמשיך את הדרך הזאת, ובמסירות נפש כמו שלימדו אותנו, למרות שזה קשה מאוד, אבל הואיל ואנחנו יודעים שאנחנו הולכים בדרך הישרה, אחרים הולכים ימינה ושמאלה, אבל אנחנו הולכים בדרך הישרה, אז ודאי בעז"ה שיהיה לנו סייעתא דשמיא מי שהולך בדרך האמת יש לו תמיד סייעתא דשמיא, ונזכה אי"ה להרבות כבוד שמים.